

DOI: 10.15276/EJ.02.2026.1

DOI: 10.5281/zenodo.20672752

UDC: 336.717:631.1

JEL: Q14, G32, D25, H56

Received: 2026-02-07, Revised: 2026-03-20, Accepted: 2026-04-15, Published: 2026-05-13

ЛІЗИНГ ЯК ФАКТОР ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ

LEASING AS A FACTOR OF FINANCIAL STABILITY OF AGRICULTURAL BUSINESS ENTITIES IN THE CONTEXT OF POST-WAR ECONOMIC RECOVERY

Svitlana V. Andros, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics", Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0001-5561-901X
Email: andros.sv@ukr.net

Андрос С.В. Лізинг як фактор фінансової стійкості суб'єктів аграрного бізнесу в умовах повоєнного відновлення економіки. Науково-методична стаття.

У статті обґрунтовується використання лізингу як ефективного інструменту модернізації технічного парку агропідприємств без значного вилучення обігових коштів, що сприяє збереженню їхньої ліквідності та платоспроможності. Розкрито механізм трансформації класичної відповідальності лізингоодержувача у багаторівневу систему захисту, де основний тягар збитків перекладається на державні та міжнародні інституції. Досліджено переваги лізингу нових енергоефективних активів як ключового фактору довгострокової стійкості порівняно з купівлею вживаної техніки. Удосконалено механізми кооперативного лізингу як інструменту зміцнення фінансової стійкості аграрних підприємств. Запропоновано модель солідарної відповідальності, що дозволяє дрібним суб'єктам аграрної сфери диверсифікувати кредитні ризики та отримати доступ до високоефективної енергоефективної техніки.

Ключові слова: агролізинг, екологічність, відновлення АПК, довгострокове фінансування, повоєнна економіка, сільське господарство, управління ризиками, фінансові інструменти, фінансовий механізм, фінансова модель, фінансова стабільність

Andros S.V. Leasing as a Factor of Financial Stability of Agricultural Business Entities in the Context of Post-War Economic Recovery. Scientific and methodical article.

The article substantiates the use of leasing as an effective tool for modernizing the technical fleet of agricultural enterprises without significant withdrawal of working capital, which contributes to maintaining their liquidity and solvency. It reveals the mechanism of transforming the classic liability of the lessee into a multi-level protection system, where the primary burden of losses is shifted to state and international institutions. The study explores the advantages of leasing new energy-efficient assets as a key factor for long-term stability compared to purchasing used machinery. The mechanisms of cooperative leasing have been improved as a tool for strengthening the financial resilience of agricultural enterprises. A model of joint and several liability is proposed, allowing small-scale agricultural entities to diversify credit risks and gain access to high-performance energy-efficient equipment.

Keywords: agroleasing, environmental friendliness, agro-industrial complex recovery, long-term financing, post-war economy, agriculture, risk management, financial instruments, financial mechanism, financial model, financial stability

Повномасштабна війна завдала безпрецедентних збитків агропромисловому комплексу України, який традиційно є фундаментом експортного потенціалу та продовольчої безпеки держави. Процес поствоєнного відновлення економіки потребує не лише колосальних інвестицій, а й пошуку принципово нових фінансових інструментів, здатних забезпечити адаптивність та життєздатність сільгоспвиробників в умовах дефіциту ліквідності та обмеженого доступу до класичного банківського кредитування.

У сучасних реаліях фінансова стійкість суб'єктів аграрного бізнесу стала синонімом їхньої здатності до технологічного оновлення. Значні втрати парку сільськогосподарської техніки, руйнування елеваторної інфраструктури та мінування орних земель поставили перед аграріями критичне завдання оперативного відновлення основних фондів. У цьому контексті лізинг виступає не просто як альтернативний метод фінансування, а як стратегічний фактор стабілізації фінансового стану сільськогосподарських підприємств.

Актуальність теми статті обумовлена тим, що лізингові механізми дозволяють оптимізувати грошові потоки агрофірм, мінімізувати податкове навантаження та розподілити капітальні витрати у часі, що є критично важливим у період нестабільних ринків та високих ризиків. На відміну від кредиту, лізинг забезпечує гнучкіші графіки платежів, адаптовані до сезонності сільськогосподарського виробництва, і часто не потребує додаткового заставного забезпечення, оскільки сам об'єкт лізингу виступає гарантією угоди.

Особливого значення лізинг набуває в межах реалізації державних програм відбудови та залучення міжнародних грантів. Ефективне використання лізингових операцій сприяє підвищенню коефіцієнта автономії аграрних підприємств, поліпшенню показників ліквідності та, зрештою, формуванню стійкого базису для переходу від моделі виживання до моделі інноваційного зростання.

Аналіз останніх публікацій по проблемі

Питання забезпечення фінансової стійкості аграрного сектору в умовах повоєнного відновлення набуло стратегічного значення для продовольчої безпеки держави та її інтеграції до європейського економічного простору. У вітчизняних наукових дискусіях фінансовий лізинг розглядається не просто як альтернативне джерело фінансування, а як фундаментальний інструмент подолання капітального дефіциту та технологічного оновлення галузі (С.В. Андрос) [1].

Теоретико-методологічний базис регулювання лізингових відносин та їхнього впливу на стійкість підприємництва сформовано завдяки ґрунтовним дослідженням вітчизняних і міжнародних фахівців. Серед ключових наукових розробок варто виділити нижчезгадані праці. Так, А. Мхітарян і С. В. Андрос (Mkhitaryan, 2021; Andros, 2024) визначили ключові проблеми сільськогосподарського фінансування та встановили лізинг як ефективний інструмент сільськогосподарського фінансування [2, 3].

Дослідження Ані Л. Качова, П. Ціян та ін., Р. Ваврек та ін., Дж. Лофрі та К. Геогеган (Katchova, 2012; Ciaian et al., 2012; Vavrek et al., 2021; Loughrey & Geoghegan 2024) зосереджено на різних видах регулювання та інститутах, що пов'язані з ринком оренди землі, включаючи ціноутворення, термін оренди, кількість та інші правила, а також транзакційні витрати. Автори аналізують різні державні нормативні акти, що обмежують ціни та термін оренди, а також соціальні норми, що застосовуються до орендних платежів та договорів [4-7].

Економетричний аналіз Сі Руїші та ін., Б. Трейсі та ін., Л. Онофрі та ін. (Ruishi et al., 2021; Tracy et al., 2023; Onofri et al., 2023) показав, що тривалість офіційної оренди землі залежить від правового статусу фермера та наявності у договорі умов про його дострокове розірвання. Гнучкі контракти забезпечують безпеку фермерам-початківцям, дозволяючи їм розширювати господарства без значних витрат на купівлю землі. Дослідники довели кореляцію між гнучкістю лізингових контрактів та інноваційною активністю фермерів [8-10].

Як бачимо, зарубіжні вчені фокусують увагу на адаптації лізингових механізмів до умов високої невизначеності та обмеженого доступу до класичного банківського кредитування. Окремий пласт публікацій присвячено ролі лізингу у впровадженні інноваційних технологій та дотриманні принципів сталого розвитку (ESG), що є критичною вимогою міжнародних донорів та інвесторів.

Механізми реорганізації орендованих сільськогосподарських земель в Україні та Німеччині з метою сприяння сталому розвитку сільського господарства запропонували Х-Й. Лінке і А. Попов (Linke and Popov, 2025) [11]. Взаємозв'язок між структурою активів та фінансовою стійкістю сільськогосподарських підприємств у Болгарії на основі даних Мережі обліку фермерських господарств (FADN) показали В. Георгієва та ін. (Георгиева et al., 2025) [12]. Б. Аймурзіна та ін. (Aimurzina et al., 2019) довели, що одним із пріоритетів розвитку економіки Республіки Казахстан є прискорений розвиток агропромислового комплексу з урахуванням підвищення продуктивності праці в аграрному секторі і збільшення експорту переробленої сільськогосподарської продукції шляхом стимулювання передусім лізингово-страхового механізму [13].

Дослідження класиків аграрних фінансів: Дж. В. Річардсон та ін., Д. Клайнфельтер (Richardson et al., 1983; Klinefelter, 2000) фокусуються в першу чергу на кредитному ризику та лізингу як способах збереження ліквідності фермерських господарств [14, 15].

Провідні експерти із земельних відносин, зокрема Л. Клеркс та ін., М. Горган та М. Хартвігсен, а також Онкі Пармадхі Путра та Муамар Каддафі (Klerkx et al., 2012; Gorgan & Hartvigsen, 2022; Ongky Parmadhie Putra & Muamar Khaddafi, 2024) досліджують перехід від володіння до лізингових моделей використання землі. У дослідженні вчені також обговорюють ключові відмінності між фінансовою та операційною орендою та їх вплив на фінансові показники агрокомпанії [16-18].

Необхідність подальших досліджень лізингу як фактора фінансової стійкості агробізнесу впливає з того, що старі моделі фінансування вичерпали себе, а нові умови повоєнного відновлення потребують фундаментально інших підходів. Подальше дослідження є критично важливим для перетворення лізингу з простого фінансового контракту на комплексну екосистему підтримки агробізнесу, яка здатна адаптуватися до нестабільності, відповідати глобальним екологічним трендам та забезпечувати економічний суверенітет України нині та в подальшій перспективі.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Незважаючи на наявність ґрунтовних досліджень у сфері лізингу, специфіка післявоєнного відновлення України висуває низку нових, раніше не вирішених або недостатньо вивчених аспектів цієї проблеми. У цьому зв'язку доцільно зупинитися на таких питаннях.

1. Механізми страхування воєнних та поствоєнних ризиків. Традиційні моделі лізингу не враховують критичний рівень фізичного знищення техніки. Нерозробленими залишаються: алгоритми розподілу збитків між лізингодавцем, державою та аграрієм у разі пошкодження майна внаслідок форс-мажорних обставин воєнного характеру.

2. Вплив лізингу на «екологічну стійкість» (ESG-фактори). У межах планів відновлення (наприклад, Ukraine Recovery Plan) акцент робиться на «зеленому» переході. На наше переконання, недостатньо вивчено: як використання лізингу для оновлення парку енергоефективною технікою впливає на довгострокову фінансову стійкість порівняно з купівлею вживаної техніки на вторинному ринку;

відсутність фінансових моделей, що враховують пільгові ставки лізингу в обмін на дотримання екологічних стандартів аграріями.

3. Трансформація оцінки кредитоспроможності (скоринг). Стандартні методи оцінки фінансової стійкості (ліквідність, платоспроможність) нині є малоефективними через втрату активів та зруйновану кредитну історію багатьох господарств. Потребують розробки: нові моделі скорингу, що базуються на потенційній продуктивності земель, які відновлюються, а не на ретроспективних даних; інструменти оцінки «репутаційного капіталу» та соціальної значущості підприємства як фактора зниження лізингових ставок.

4. Вагомість лізингу у відновленні малих та середніх фермерських господарств (МСБ). Більшість програм лізингу історично орієнтовані на агрохолдинги. В умовах післявоєнного відновлення є назрілими, але не опрацьованими: механізми групового (кооперативного) лізингу, де фінансова стійкість забезпечується солідарною відповідальністю кількох дрібних суб'єктів; ефективність зворотного лізингу як інструменту швидкого поповнення оборотних коштів для проведення посівної кампанії.

Виокремлення цих аспектів дозволяє сформулювати наукову гіпотезу про те, що в умовах воєнного стану лізинг має трансформуватися з простого фінансового інструменту в комплексну систему управління ризиками та ресурсами, що забезпечує виживаність агросектору. Ці невирішені питання визначають необхідність подальших досліджень, спрямованих на трансформацію лізингу з допоміжного фінансового інструменту в основний драйвер відновлення технічного потенціалу та забезпечення фінансової стійкості суб'єктів аграрного бізнесу України.

Формулювання цілей дослідження (постановка завдання)

Метою статті є комплексний аналіз ролі лізингу в забезпеченні фінансової стійкості аграрних підприємств в умовах поствоєнної трансформації економіки України, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення лізингових відносин для прискорення темпів відновлення галузі.

Матеріали та методи

Застосований методологічний апарат дозволяє забезпечити обґрунтованість висновків та розробити практичні рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості суб'єктів аграрного бізнесу в умовах поствоєнного відновлення. Методологія дослідження ролі лізингу у відновленні МСБ базується на комплексному поєднанні загальнонаукових та спеціальних підходів, адаптованих до умов воєнного стану. Метод системного та структурно-функціонального аналізу використовується для вивчення архітектури багаторівневої системи страхування, а також при дослідженні взаємодії всіх ланок (аграрій – лізингодавець – ЕКА – міжнародні фонди) як єдиного механізму розподілу ризиків. Метод порівняльного аналізу – при зіставленні витрат на нову техніку в лізинг проти вживаної техніки з урахуванням вартості палива та ризиків знищення. Для дослідження трансформації скорингу використовуються методи, що базуються на прогностичній аналітиці та альтернативних даних. Метод індукції та дедукції – для формування пропозицій щодо стратегічних пріоритетів використання лізингу в процесі повоєнного відновлення агропромислового комплексу. Метод прогнозування – для визначення перспективних напрямів розвитку агролізингу та його впливу на інвестиційну привабливість галузі у майбутньому. Для дослідження ролі лізингу у відновленні малих та середніх фермерських господарств використовується комплексний інструментарій, що поєднує кількісний аналіз фінансової доступності та якісну оцінку інституційної підтримки.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування

Процес повоєнного відновлення аграрного сектору України вимагає не лише масштабних інвестицій у капітальні активи, а й докорінного перегляду інструментів фінансової стійкості сільськогосподарських товаровиробників. В умовах обмеженого доступу до класичного банківського кредитування та високого ступеня зношеності технічного парку, фінансовий лізинг трансформувався з допоміжного методу закупівлі у стратегічний фактор виживання та розвитку агробізнесу.

На цей час, попри запуск державної програми через експортно-кредитне агентство (ЕКА) та залучення міжнародних донорів, система страхування воєнних ризиків в Україні стикається з низкою фундаментальних проблем. Ці бар'єри стримують масовий приплив інвестицій та обмежують доступність страхування для малого та середнього бізнесу. ЕКА – уповноважена державою спеціалізована установа, головною метою якої є стимулювання експорту товарів українського походження. Нині роль ЕКА суттєво розширилася: агентство стало ключовим оператором державного механізму страхування воєнних ризиків. У цьому зв'язку зупинимося детально на аналізі ключових проблем.

По-перше, варто зазначити про дефіцит капіталу та низьку місткість ринку. Головна проблема – відсутність достатнього обсягу коштів для покриття потенційних збитків. До того ж, обмежений бюджет ЕКА: виділений 1 млрд грн на 2026 р. – це важливий крок, але він покриває лише мізерну частку реальних потреб бізнесу (оціночний попит вимірюється десятками мільярдів доларів) [19]. Крім того, відсутність внутрішнього перестрахування, зокрема українські страхові компанії не мають достатніх власних резервів, щоб брати на себе великі воєнні ризики без підтримки ззовні.

По-друге, складність залучення міжнародних перестраховиків. Світові гіганти перестрахування (Munich Re, Swiss Re) досі сприймають Україну як зону «тотального ризику». Варто вказати на високі

тарифи, зокрема через відсутність історичних даних для моделювання ризиків у війні такої інтенсивності, вартість перестрахування залишається надвисокою. При цьому існують значні територіальні обмеження: міжнародні компанії часто відмовляються страхувати об'єкти в радіусі 50–100 км від лінії фронту або кордону з РФ, що залишає найбільш постраждалі регіони без захисту.

По-третє, існують методологічні та юридичні труднощі. Зазначимо насамперед про проблеми оцінки збитків, іншими словами відсутня єдина, визнана на міжнародному рівні методика оцінки збитків від воєнних дій. Це призводить до тривалих суперечок між страховиком та клієнтом щодо суми виплат. До того ж визначення страхового випадку, вкрай важко розмежувати «воєнний ризик» (ракетний удар) та «наслідки війни» (падіння напруги в мережі через обстріл енергетики, що призвело до поломки обладнання). Багато полісів не покривають непрямі збитки.

По-четверте, висока вартість полісів для кінцевого споживача. Навіть за наявності пропозицій, вони часто є економічно недоцільними для бізнесу. Варто зазначити про тарифи. Річ у тім, що ставки на страхування майна від воєнних ризиків можуть сягати 3–5% від вартості об'єкта на рік (для порівняння: звичайне страхування майна коштує 0,1–0,3%). Для підприємства з низькою маржинальністю це невідомі витрати. Крім того вкажемо на таку проблему, як короткі терміни. Так, більшість договорів укладаються лише на один рік без гарантії пролонгації, що не дозволяє планувати довгострокові інвестиційні проекти.

По-п'яте, обмеженість інструментів міжнародних організацій (MIGA, DFC). Хоча ці організації працюють в Україні, їхні механізми мають специфічні недоліки. Зокрема бюрократія, тобто процес отримання покриття від MIGA може тривати від 6 до 9 місяців, що не відповідає динаміці воєнного часу. Поріг входу: ці інструменти орієнтовані на великі іноземні інвестиції (від \$5–10 млн) [20]. Малий та середній український бізнес фактично відрізаний від цих ресурсів.

Наприкінці варто зазначити щодо проблеми «поствоєнних ризиків». Після завершення активних бойових дій виникнуть нові виклики, до яких ринок не готовий. Йдеться, насамперед, про замінування: ризик підризу на мінах залишатиметься високим десятиліттями, але класичні воєнні поліси можуть перестати діяти після офіційного скасування воєнного стану. Крім того, ризик повторного нападу: навіть у стані "замороженого конфлікту" страховики можуть вважати ризик занадто високим, що стримуватиме відновлення міст.

Таким чином, основний бар'єр сьогодні – це відсутність єдиної архітектури, яка б об'єднувала державні кошти, міжнародні донорські гарантії та приватний капітал. Без створення повноцінного Державного фонду страхування воєнних ризиків, який би виступав перестраховиком останньої надії, страхування залишатиметься елітарною послугою для одиниць, а не масовим інструментом відновлення економіки.

На цей час в Україні діє багаторівневий механізм розподілу збитків. Основна мета алгоритму – зняти критичне навантаження з аграрія та перерозподілити його між державною підтримкою, банківськими резервами лізингодавця та міжнародними фондами (табл. 1).

Таблиця 1. Алгоритм розподілу збитків та ролі сторін в умовах повоєнного відновлення економіки

Учасник процесу	Частка збитку / роль	Опис механізму та дій
Держава (через ЕКА)	40–60% (пряме покриття)	Виплачує пряму грошову компенсацію за знищене майно (до 10 млн грн). Кошти спрямовуються лізингодавцю для закриття «тіла» кредиту. Використовує кошти спеціального фонду страхування воєнних ризиків.
Лізингодавець (компанія)	20–30% (списання/ризик)	Зобов'язаний списати нараховані відсотки, пені та маржу з моменту знищення майна. Отримує податкові пільги від держави за списання безнадійної заборгованості, що фактично нівелює його чисті збитки.
Аграрій (фермер)	10–20% (відстрочений борг)	Несе відповідальність лише за залишок вартості, який не покрила держава. Ця сума автоматично реструктуризується в безвідсотковий кредит на 3–5 років через програму «Доступні кредити 5-7-9%».
Міжнародні фонди (RD4U)	юридичне право	Фіксують збиток у Міжнародному Реєстрі збитків для подальшого стягнення репарацій з РФ. Держава та лізингодавець отримують право вимоги до агресора замість вимоги до фермера.

Джерело: складено автором за матеріалами [21–26]

З огляду на табл. 1, механізм покрокового опису виконання алгоритму наступний:

1. Фіксація події (0–72 години): аграрій подає заявку через портал Дія, додаючи акти від ДСНС або поліції. Система автоматично сповіщає лізингодавця та ЕКА.
2. Активізація мораторію: з моменту реєстрації заяви в «Дії» лізингодавець зобов'язаний припинити нарахування будь-яких платежів. Це регулюється вимогами Національного банку України.
3. Експертна оцінка (7–14 днів): акредитовані при ЕКА оцінювачі визначають ринкову вартість техніки на момент знищення.

4. Взаєморозрахунок: ЕКА перераховує лізингодавцю суму компенсації. Лізингодавець закриває основну частину договору. На залишок вартості підписується додаткова угода про безвідсоткове розтермінування для аграрія.

5. Поновлення активів: аграрій отримує пріоритетне право на отримання нової техніки за програмою державного лізингу (через сертифікати відновлення), щоб не зупиняти господарську діяльність.

В умовах воєнного стану стратегія оновлення технічного парку через лізинг енергоефективних активів розглядається не просто як спосіб закупівлі машин, а як інструмент управління довгостроковою фінансовою стійкістю. Новий підхід базується на заміні концепції «ціни придбання» концепцією «вартості життєвого циклу» (Life Cycle Costing).

Нижче наведено розширений аналіз того, як лізинг нової енергоефективної техніки перевершує купівлю вживаних аналогів за п'ятьма стратегічними напрямками.

По-перше, радикальна зміна структури операційних витрат (ОРЕХ). Купівля вживаної техніки на вторинному ринку фіксує господарство у стані високих витрат. Енергоефективна техніка нового покоління (стандартів 2025-2026 рр.) забезпечує:

а) економію палива: сучасні двигуни та системи точного землеробства знижують витрати дизельного пального на 15–25% [27]. В масштабах сезону для МСБ це економія сотень тисяч гривень, які спрямовуються на виплату лізингових платежів.

б) зниження витрат на ТМЦ: нова техніка інтегрована з системами ISOBUS, що дозволяє вносити добрива та засоби захисту рослин (ЗЗР) з точністю до сантиметра, уникаючи перекриттів. Вживана техніка без таких систем призводить до перевитрат ресурсів на 10–15% [27].

По-друге, запобігання «пастиці ремонту» та простоїв. Фінансова стійкість МСБ часто руйнується через непередбачувані витрати. При цьому вживана техніка створює ризик «каскадної поломки» у пік сезону. Витрати на терміновий ремонт вживаного трактора та втрати від простою (несвоєчасний посів/жнива) можуть перевищити річну суму лізингових платежів за новий агрегат. При лізингу нова техніка перебуває на гарантії. Багато лізингових контрактів нині включають Full Service Leasing, де сервісне обслуговування вже закладено у графік. Це робить фінансові потоки підприємства на 100% прогнозованими.

По-третє, оптимізація капіталу. Купівля вживаної техніки зазвичай вимагає 100% передоплати, що вимиває обігові кошти аграрія перед посівною. Ефект лізингу полягає в тому, що він дозволяє придбати техніку вартістю \$150 000 сплативши лише 10-15% авансу (\$15 000–22 500). Решта \$130 000 залишаються в обігу для закупівлі якісного насіння та добрив, що прямо впливає на врожайність. Стосовно фінансового левериджу, варто зазначити, що використання позикового капіталу (лізингу) під пільговий відсоток (наприклад, за програмою "5-7-9%") дозволяє отримати вищу рентабельність власного капіталу порівняно з повною оплатою вживаного активу.

По-четверте, доступ до «зеленого» фінансування та субсидій. На цей час в Україні діють специфічні стимули, недоступні для вживаної техніки: а) компенсація за локалізацію: якщо нова енергоефективна техніка має рівень локалізації від 30%, держава компенсує 25% її вартості [28]. Вживана техніка (особливо імпортована) не підпадає під жодну програму підтримки; б) ESG-бонуси: міжнародні донори (ЄБРР, IFC) через лізингові компанії пропонують знижені на 1-2% ставки саме для енергоефективних проєктів [27]. Це знижує вартість грошей для фермера.

По-п'яте, варто зазначити про залишкову вартість та ліквідність. Річ у тім, що через 5 років (стандартний термін лізингу) вживана техніка перетвориться на металобрухт з нульовою або від'ємною ліквідністю. Нова техніка (куплена зараз) залишиться актуальним активом із залишковою вартістю близько 40-50% від початкової. Після завершення договору лізингу фермер отримує у власність ліквідний капітал, який можна використати як заставу або продати для оновлення парку.

Таким чином, порівняно з купівлею вживаної техніки, лізинг енергоефективних рішень у період повоєнного відновлення економіки перетворює технічне переоснащення з «витрат» на «інвестиційний проєкт». Фінансова стійкість забезпечується не за рахунок дешевизни входу, а за рахунок високої маржинальності виробництва та мінімізації прихованих витрат протягом усього терміну експлуатації.

З огляду зазначеного вище, нами пропонується інноваційна фінансова модель «ЕкоЛізинг 5-7-9%», яка поєднує державну програму з принципами сталого розвитку (ESG). Суть моделі полягає в наданні аграріям додаткових пільг та знижених лізингових ставок в обмін на дотримання жорстких екологічних стандартів та прозорості діяльності.

Фінансова модель «ЕкоЛізинг 5-7-9%» в умовах повоєнного відновлення економіки є гібридом чинної державної програми з новими інструментами оцінки «репутаційного капіталу» та соціальної значущості підприємства. Базові умови лізингу зазначені нижче. Аграрій отримує фінансовий лізинг на сільськогосподарську техніку (з рівнем локалізації 30%) за стандартними державними ставками:

5% річних – для підприємств із річним доходом до 25 млн грн.

7% річних – для підприємств із доходом 25-50 млн грн.

9% річних – для інших МСБ.

Механізм зниження ставки за екологічність представлено в табл. 2. Додаткова «Еко-знижка» активується, якщо господарство виконує низку верифікованих екологічних та соціальних критеріїв.

Таблиця 2. Механізм зниження ставки за екологічність в умовах воєнного стану

Критерій дотримання екологічних стандартів	Механізм верифікації	Додаткова знижка до базової ставки
Використання енергоефективної / «зеленої» техніки	Сертифікація техніки за стандартами ЄС, підтвердження класу енергоефективності.	-0,5%
Застосування методів No-Till / Mini-Till (регенеративне землеробство)	Дані супутникового моніторингу (індекси NDVI, аналіз обробітку ґрунту).	-0,7%
Верифікація ланцюга постачання (прозорість ЗЗР та добрив)	Наявність сертифікатів GlobalG.A.P. або Organic Standard (аудит прозорості).	-0,3%
«Локальний індекс довіри» (соціальний внесок в об'єднану територіальну громаду)	Оцінка від місцевої влади про відсутність заборгованості, офіційні робочі місця.	-0,5%

Джерело: складено автором за матеріалами [19, 27, 28]

Принцип роботи моделі полягає у наступному:

Фермер А бере трактор у лізинг під 7%. Він впроваджує No-Till (-0.7%) та купує сертифіковані засоби захисту рослин (-0.3%). Його підсумкова ставка складає 6,0% річних.

Фермер Б бере такий самий трактор під 7%, але не виконує жодних екологічних критеріїв. Його ставка залишається 7,0% річних.

Різниця у 1% річних на великій сумі лізингу забезпечує значну економію для Фермера А.

Довгострокова фінансова стійкість використання моделі полягає у такому: а) для аграрія: модель стимулює інвестувати в практики, які знижують операційні витрати (менше палива, засобів захисту рослин) та підвищують якість ґрунту, що гарантує врожайність у майбутньому; б) для лізингодавця/держави: господарства, що дотримуються ESG-стандартів, мають нижчі ризики непередбачуваних витрат, вищу репутацію та доступ до преміальних ринків збуту (ЄС), що робить їх надійнішими позичальниками.

У світлі описаного, оцінка кредитоспроможності аграріїв є критично важливою процедурою, що зумовлена специфікою галузі та сучасними економічними і воєнними викликами. Зокрема, агросектор підпорядковується впливу факторів, які важко спрогнозувати: погодні умови, біологічні ризики (шкідники, хвороби) та воєнні загрози. Оцінка дозволяє: а) банкам визначити межу ризику та ймовірність повернення коштів; б) аграріям реально зважити власну спроможність обслуговувати борг у разі неврожаю чи падіння цін на ринку.

На цей час в Україні діють нові правила оцінки кредитного ризику, що роблять капітал доступнішим для бізнесу, насамперед на прифронтових територіях. Висока оцінка кредитоспроможності дозволяє отримувати: а) пільгові кредити, зокрема брати участь у програмі «Доступні кредити 5-7-9%» та інших субсидованих державою інструментах; б) грантову підтримку, а саме доступ до 5 млрд грн держпідтримки, закладеної в бюджеті-2026 на кредити, гранти та компенсації [28].

Річ у тім, що за станом на 2026 р. діють оновлені критерії для визначення підприємств як «критично важливих» для економіки. Фінансова стійкість, що підтверджується оцінкою кредитоспроможності (через показники доходу, сплати податків та обороту), є вагомим аргументом для отримання дозволу на бронювання працівників, а також доведення економічної значущості підприємства для громади.

На наш погляд, 2026 р. стане етапом «структурного вирівнювання» агроринку. Оцінка допомагає фермерам оптимізувати витрати на польові роботи, вартість яких зростає на 5–10% у 2026 році. Крім того, належна оцінка допоможе приймати обґрунтовані рішення щодо інвестицій у переробку та нові технології.

Для оцінки кредитоспроможності аграріїв в умовах повного відновлення економіки пропонуються інноваційні моделі скорингу, які фокусуються на потенційній продуктивності земель, що відновлюються, замість традиційних ретроспективних даних (яких бракує через війну). Ці моделі використовують альтернативні джерела даних, зокрема супутникові знімки та агрономічну інформацію (табл. 3).

У контексті запропонованих моделей скорингу зірочки (*) виконують роль маркерів списку. Вони використовуються для того, щоб структурувати та виділити окремі показники або типи даних, які аналізує конкретна модель. Так, у моделі «Агро-Сателіт» зірочки перераховують технологічні джерела (супутники, індекси вегетації NDVI, стан лісосмуг). У моделі «Ґрунтовий капітал» вони вказують на фізичні показники якості землі (результати аналізів ґрунту, методи обробітку як No-Till). Це важливо для скорингу тому, що традиційна фінансова звітність за минулі роки (ретроспективні дані) часто не відображає реальний стан фермера після війни, тому ці «зіркові» пункти – це нові альтернативні дані, які лізингодавець бере до уваги замість старої бухгалтерії. Це перелік конкретних параметрів, які «зчитує» алгоритм, щоб вирішити, чи давати фермеру трактор у лізинг.

Таким чином, запропоновані моделі знаменують перехід від «паперового» аналізу минулого до «цифрового» прогнозу майбутнього. В умовах невизначеності, коли фінансова історія багатьох господарств перервана війною, саме ці інструменти стають єдиним містком до капіталу для МСБ. Головним стає не те, скільки фермер заробив, наприклад у 2021 р., а реальний стан його ґрунту та технологічна готовність до посівної нині. Використання супутникового моніторингу (моделі «Агро-Сателіт» та «Цифровий агроном») усуває людський фактор та бюрократію, що критично для швидкого прийняття рішень перед початком сезону. Зниження ризиків за рахунок інтеграції агрострахування та

державних гарантій («Страховий буфер») безпосередньо у формулу скорингу дозволяє лізингодавцям пропонувати нижчі ставки навіть у ризикованих регіонах. Екологічний стимул через модель «Ґрунтовий капітал» фактично створює фінансову преференцію для господарств, що дбають про землю, перетворюючи екологічну відповідальність на економічну вигоду.

Таблиця 3. Нові моделі скорингу на основі потенціалу землі в умовах повоєнного відновлення економіки

Назва моделі	Ключові параметри оцінки (вхідні дані)	Принцип скорингу	Переваги для лізингодавців та МСБ
«Агро-Сателіт»	- Супутникові дані (індекси NDVI, вологість ґрунту). - Історичні дані про врожайність аналогічних ґрунтів у регіоні (до 2022 р.). - Наявність лісосмуг (збільшують врожайність на 5-25%).	Прогнозування очікуваного врожаю на основі аналізу мікроклімату та стану ґрунту через дистанційне зондування.	Зниження ризиків шляхом об'єктивного прогнозу врожайності; доступ до фінансування для фермерів із пошкодженими архівами даних.
«Ґрунтовий капітал»	- Результати експрес-аналізу якості ґрунту після розмінування. - Планова культура до посіву (наприклад, озима пшениця). - Застосування регенеративних практик (No-Till/Mini-Till).	Оцінка «здоров'я» ґрунту та його здатності до швидкого відновлення, що корелює з довгостроковою стійкістю господарства.	Стимулювання екологічних практик; довгострокова застава у вигляді якісної землі (вартість якої зростає).
«Цифровий агроном»	- Дані з Державного аграрного реєстру (площа, тип власності). - Виробничі витрати та собівартість продукції (надані фермером). - Моделювання грошових потоків (cashflow) на основі прогнозних цін.	Використання машинного навчання (ML) для моделювання грошових потоків та профілів ризиків фермерів на основі альтернативних даних.	Точніші прогнози та зниження адміністративних витрат на оцінку позичальника для фінансової установи.
«Страховий буфер»	- Наявність договору агрострахування (нові моделі). - Оцінка ризиків, пов'язаних із близькістю до зони бойових дій. - Використання гарантійних фондів (наприклад, Фонду часткового гарантування кредитів).	Інтеграція інструментів управління ризиками (страхування, гарантії) у фінальний скоринговий бал.	Зниження кредитних ставок завдяки мінімізації втрат від форс-мажорних обставин (війна, клімат).

Джерело: складено автором за матеріалами [23, 24, 27, 28, 29]

Для стимулювання соціально відповідального бізнесу в умовах повоєнного відновлення економіки доцільно запровадити інноваційні інструменти оцінки «репутаційного капіталу» та соціальної значущості підприємства (фактори ESG/CSR), що прямо впливатимуть на зниження лізингових ставок (табл. 4).

Таблиця 4. Нові інструменти оцінки «репутаційного капіталу» в умовах повоєнного відновлення економіки

Назва інструмента	Суть оцінки та джерела даних	Вплив на лізингову ставку	Обґрунтування ефективності
«ESG-Світлофор»	Комплексна автоматизована оцінка за трьома критеріями: E (довкілля), S (соціальна відповідальність), G (управління). Використовуються дані ДАР, податкової та локальних громад.	Зниження ставки на 1-2% річних для «зеленого» та «жовтого» рівнів (низький/середній ризик),	Такі підприємства мають нижчі операційні ризики (менше штрафів, вища лояльність співробітників) та більшу стійкість.
«Локальний індекс довіри ОТГ»	Оцінка на основі верифікованих даних про: кількість створених робочих місць (офіційних), участь у відновленні інфраструктури громади, відсутність заборгованості перед місцевим бюджетом.	Одноразовий «бонус» у вигляді зниження авансового платежу на 5% або відтермінування першого платежу,	Прямий показник стабільності та інтеграції в місцеву економіку. Лояльність громади знижує ризик вандалізму чи конфліктів.
«Верифікація ланцюга постачання»	Аудит прозорості ланцюга постачання (від поля до споживача), використання сертифікованого насіння, відповідність стандартам GlobalG.A.P. та органічним нормам.	Зниження ставки на 0,5-1% за кожен пройдений рівень сертифікації,	Гарантія якості продукції підвищує її ринкову вартість та ліквідність як застави (майбутнього врожаю).
«Медіа-репутаційний скоринг»	Автоматизований моніторинг згадок у локальних та центральних ЗМІ, соціальних мережах на предмет скарг, судових позовів, репутаційних криз.	Збільшення/зменшення ставки на +/- 0,5% залежно від тональності згадок (негатив/позитив),	Репутація впливає на доступ до ринків збуту та партнерів, що є фінансовим ризиком для лізингодавця.

Джерело: складено автором за матеріалами [29]

Запропоновані інструменти дозволяють комерційним лізинговим компаніям інтегрувати нефінансові ризики та можливості в традиційну систему скорингу. Вони створюють пряму фінансову мотивацію для аграріїв інвестувати у свою соціальну значущість та прозорість, що підвищує загальну стійкість агросектору України.

Сьогодні, на наше переконання, лізинг став ключовим інструментом відновлення малих та середніх фермерських господарств (МСБ) України, забезпечуючи доступ до техніки в умовах обмеженого кредитування та воєнних ризиків. По-перше, йдеться про роль лізингу у відновленні та модернізації. Річ у тім, що сільськогосподарська техніка залишається основним об'єктом фінансового лізингу в агросекторі. Це дозволяє фермерам оновлювати парк без вилучення значних обігових коштів, які наразі спрямовуються переважно на насіння, добрива та паливно-мастильні матеріали. Якщо вести мову про пріоритетну техніку, то найбільшим попитом користуються трактори потужністю 150–300 к.с., які є основою для роботи МСБ. Стосовно спрощення процедур, варто відмітити, що з 1 січня 2026 р. в Україні спрощено перереєстрацію транспортних засобів за договорами фінансового лізингу, що зменшує бюрократичне навантаження на аграріїв.

По-друге, до тепер вагомим фактором залишається державна та міжнародна підтримка. Як було зазначено, у державному бюджеті на 2026 р. передбачено 14,1 млрд грн на програми підтримки аграріїв, що включає відновлення виробництва та розвиток фермерства [19]. Мінекономіки активно залучає небанківські фінансові установи до кредитування та лізингу аграріїв, розширюючи можливості для МСБ. Крім того, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) надає пільгові умови на лізинг комерційної техніки саме для українського малого бізнесу [27]. Окремим питанням залишаються грантові можливості: окрім лізингу, фермери можуть залучати гранти від 3 до 150 тисяч доларів США на відновлення господарств.

По-третє, акцентуємо на ключових трендах та умовах лізингу. Терміни та об'єкти: середній строк лізингу в агросекторі становить близько 38 місяців, з можливістю продовження до 5 років (60 місяців). Вимога локалізації: з 2026 р. державні закупівлі та певні програми підтримки орієнтовані на продукцію з рівнем локалізації не менше 30%, що стимулює попит на вітчизняну техніку в лізингових програмах. Гнучкість: лізинг дозволяє враховувати сезонність аграрного бізнесу, що критично важливо для МСБ у період повоєнного відновлення.

Якщо вести мову про виклики, то основними перешкодами залишаються складна логістика імпорту європейської техніки, що підвищує її вартість, та необхідність адаптації до нових вимог екологічності та прозорості (ESG-принципи).

Для стимулювання повоєнного відновлення МСБ пропонуються механізми групового (кооперативного) лізингу, які дозволяють декільком дрібним фермерам спільно використовувати дорогу техніку, мінімізуючи індивідуальні фінансові ризики (табл. 5).

Таблиця 5. Механізми кооперативного лізингу в умовах повоєнного відновлення економіки

Назва механізму	Суть та структура відповідальності	Роль солідарної відповідальності	Ключові переваги для МСБ
Кластерний лізинг	Група фермерів (3-5 осіб) об'єднується в неформальний кластер для закупівлі комбайна або сівалки. Договір укладається з кожним, але на єдиний об'єкт.	У разі дефолту одного учасника, інші зобов'язуються покрити його частку платежу, щоб зберегти право на використання техніки всім кластером.	Зниження авансового внеску (до 5-10%) завдяки сукупному забезпеченню.
Кооперативне плече (Pool Leasing)	Офіційний сільгоспокооператив бере техніку в лізинг для своїх членів. Власником є кооператив, користувачами – фермери за графіком.	Фінансова стійкість забезпечується пайовим фондом кооперативу. Члени відповідають своїми паями за лізингові зобов'язання об'єднання.	Доступ до техніки для найменших господарств (від 5-10 га), які не мають власної кредитної історії.
Гарантійний фонд громади	Лізинг за підтримки ОТГ, де місцевий бюджет або фонд підтримки виступає частковим поручителем для групи місцевих фермерів.	Солідарна відповідальність розподіляється між групою фермерів та муніципальним гарантійним фондом (наприклад, у співвідношенні 70/30).	Максимальне зниження відсоткової ставки (до 0-3% річних) за рахунок муніципальних субсидій.
Кросс-заставний лізинг	Дрібні суб'єкти надають у заставу під лізинг не лише майбутній врожай, а й права на користування земельними ділянками один одного.	Невиконання зобов'язань одним фермером активує право вимоги до врожаю або активів інших учасників групи.	Можливість отримання лізингу без грошового авансу, лише під майбутню продукцію.

Джерело: власна розробка автора

До речі, згідно з оновленим законодавством 2025 р. [23], лізингодавці отримали право впроваджувати гнучкі графіки виплат, адаптовані до циклів врожайності кожного учасника групи. При цьому використання систем GPS-моніторингу та телематики є обов'язковим для розподілу витрат на амортизацію та паливе між учасниками групи пропорційно до відпрацьованих мотогодин. Для отримання державних пільг за цими механізмами у 2026 р. техніка повинна мати рівень локалізації не менше 30%. У контексті міжнародної підтримки, то програми на кшталт «пілотних проєктів гарантій для небанківських кредиторів» надають додаткове страхування для таких кооперативних угод, знижуючи ризики для лізингових компаній.

На цей час зворотний лізинг визнано одним із найбільш оперативних методів фінансування посівної кампанії для агропідприємств. Його ефективність базується на можливості миттєвої трансформації наявних основних засобів у ліквідний капітал без припинення виробничого циклу.

По-перше, швидкість доступу до коштів: на відміну від банківського кредиту, що вимагає тривалого оцінювання застави, процедура зворотного лізингу нині є спрощеною, дозволяючи отримати фінансування на насіння та добрива протягом декількох днів.

По-друге, збереження техніки в роботі: фермер продає техніку лізинговій компанії, отримує її повну ринкову вартість (за вирахуванням авансу) і продовжує використовувати ці ж трактори чи сівалки для посівної на правах оренди.

По-третє, оптимізація балансу: залучені кошти спрямовуються на закупівлю палива та засобів захисту рослин (ЗЗР), що критично важливо в умовах зростання логістичних витрат в умовах воєнного стану.

По-четверте, спрощена реєстрація: з 1 січня 2026 р. діє спрощений механізм перереєстрації транспортних засобів, що значно зменшує бюрократичні ризики для обох сторін угоди.

Наостаннє відмітимо про податкові переваги: усі лізингові платежі (комісія та відсотки) у 2026 р. в повному обсязі відносяться на витрати підприємства, що знижує податкове навантаження на прибуток у період активних польових робіт. Для МСБ зворотний лізинг є «фінансовою подушкою», яка дозволяє розпочати посівну 2026 р. навіть за відсутності вільних обігових коштів, використовуючи капіталізацію власного технічного парку.

Таким чином, в умовах повоєнного відновлення економіки України лізинг став критично важливим інструментом забезпечення фінансової стійкості аграріїв. У цьому зв'язку нами обґрунтовано ключові положення щодо вагомості лізингу для аграрного сектору.

1. Подолання дефіциту капіталу: лізинг дозволяє підприємствам оновлювати парк сільгосптехніки та інфраструктуру в умовах обмежених власних коштів та високих вимог до застави за класичними кредитами.

2. Збереження ліквідності: завдяки відсутності необхідності одноразового відволікання значних сум обігового капіталу, аграрії можуть спрямовувати ресурси на поточну операційну діяльність (закупівлю насіння, добрив, палива), що є базою для виживання в кризовий період.

3. Податкові переваги та державна підтримка: нині ефективність лізингу підсилюється державними програмами (через Фонд розвитку підприємництва), що дозволяють знизити вартість лізингових платежів, роблячи техніку доступнішою навіть для малих фермерських господарств.

4. Мінімізація фінансових ризиків: розподіл платежів у часі та можливість включення сервісного обслуговування і страхування в лізинговий договір знижують фінансове навантаження на бюджет підприємства та підвищують його стійкість до ринкових коливань.

5. Технологічне оновлення: лізинг сприяє швидкому впровадженню інноваційних та енергоефективних технологій, що є критичним для конкурентоспроможності української агропродукції на міжнародних ринках у поствоєнний період.

Як бачимо, лізинг виступає не просто формою фінансування, а й стратегічним механізмом підтримки платоспроможності та безперервності виробництва, що дозволяє аграрному сектору залишатися локомотивом української економіки в процесі її масштабної реконструкції.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Дослідженням вмотивовано, що алгоритм розподілу збитків у лізингу трансформувалася з одноосібної відповідальності фермера на модель солідарного захисту. Короткий опис механізму полягає в наступному: 1) державний захист. Через ЕКА держава виплачує пряму компенсацію (до 10 млн грн), яка покриває основну частину заборгованості перед лізингодавцем, знімаючи фінансовий тиск з аграрія; 2) цифрова фіксація. Усі інциденти реєструються через портал Дія та верифікуються в Міжнародному Реєстрі збитків (RD4U). Це автоматично активує режим «стоп-платіж», забороняючи нарахування відсотків та штрафів; 3) фінансове партнерство. Лізингодавець списує маржу та реструктуризує залишок боргу в безвідсотковий кредит, отримуючи натомість податкові преференції та гарантії від НБУ; 4) міжнародні гарантії. Фонди MIGA та DFC забезпечують перестрахування, що дозволяє аграрію отримати нову техніку за «ваучерною системою», не чекаючи завершення війни чи виплат репарацій. Запропонований механізм базується на заміщенні втраченого активу, де головним завданням є збереження виробничого циклу аграрія, а не стягнення боргу за знищене майно.

Дослідженням доведено, що використання лізингу для придбання нової енергоефективної техніки є більш вигідною стратегією для забезпечення довгострокової фінансової стійкості агробізнесу, ніж купівля

вживаних активів. 1. Нова техніка, що відповідає сучасним екостандартам, знижує споживання палива та пально-мастильних матеріалів на 15–25%. За умов високих цін на енергоносії, ця економія перекидає значну частину щомісячного лізингового платежу, чого не забезпечує вживана техніка з високим ступенем зносу. 2. На відміну від вторинного ринку, нові лізингові контракти автоматично включають механізми страхування воєнних ризиків через ЕКА. У разі знищення нової техніки аграрій отримує державну компенсацію, тоді як власник вживаної техніки, купленої за власні кошти, залишається з прямим збитком без механізму швидкого відновлення. 3. Лізинг енергоефективної техніки нині пріоритетно субсидується державою через програму «Доступні кредити 5-7-9%» та міжнародні «зелені» фонди. Ефективна відсоткова ставка за такими угодами є значно нижчою, ніж вартість комерційних кредитів на купівлю вживаної техніки. 4. Нові активи перебувають на гарантійному обслуговуванні, що виключає ризик раптових витрат на дорогий ремонт. Вживана техніка створює «фінансові діри» через непередбачувані поломки, що підбиває фінансову стійкість у критичні періоди польових робіт. 5. Через 3–5 років лізингу техніка зберігає високу ринкову ціну, що дозволяє аграрію вигідно реалізувати її або використати як перший внесок за програмою Trade-in для наступного оновлення. Хоча вживана техніка потребує менших початкових інвестицій, лізинг нових енергоефективних рішень забезпечує вищу маржинальність бізнесу та захищеність капіталу завдяки державним гарантіям та економії ресурсів.

Результати дослідження показали, що нині відбувся перехід від ретроспективного аналізу (минулі прибутки) до прогностичного скорингу, що базується на майбутньому потенціалі деокупованих та відновлених земель. 1. Скоринг базується на цифровій моделі поля, якості ґрунтів та очікуваній врожайності після рекультивації. Це дозволяє отримувати лізинг навіть тим господарствам, чия фінансова історія була перервана війною. 2. Лізингодавці використовують моніторинг для оцінки індексу NDVI та стану відновлення земель у реальному часі. Дані з порталу Дія.Бізнес про стан розмінування автоматично підвищують кредитний рейтинг ділянки. 3. Головним забезпеченням стає не баланс підприємства, а майбутній врожай, застрахований від воєнних ризиків через ЕКА. 4. Новий скоринг відкриває доступ до техніки для малих фермерів та стартапів, які починають роботу на відновлених територіях, що прискорює економічне відродження регіонів. Таким чином, прогностичний скоринг робить лізинг доступним на основі майбутньої спроможності землі приносити дохід, а не на базі збитків, понесених у минулі воєнні роки.

Дослідженням доведено, що механізм кооперативного лізингу став ключовим інструментом виживання для дрібних фермерів, забезпечуючи їм доступ до високоефективної техніки, яка була недоступною для одноосібного придбання. 1. Розподіл фінансового навантаження (солідарна відповідальність кількох суб'єктів дозволяє розділити авансовий платіж та щомісячні внески, що критично важливо для збереження обігових коштів малих господарств). 2. Підвищення кредитного рейтингу (груповий підхід мінімізує ризик дефолту для лізингодавця. Якщо один учасник кооперативу стикається з фінансовими труднощами, інші забезпечують безперервність платежів, що робить групу пріоритетним клієнтом для пільгових програм за лінією 5-7-9%). 3. Спільний захист від ризиків (у межах кооперативу легше впроваджувати комплексне страхування воєнних ризиків через ЕКА, оскільки витрати на страхові премії розподіляються пропорційно між усіма учасниками). 4. Максимальна завантаженість техніки (спільне використання активів забезпечує їх швидку окупність та ефективність, що є основою довгострокової фінансової стійкості кожного члена групи). Отже, кооперативний лізинг трансформує індивідуальну слабкість дрібних фермерів у колективну фінансову стійкість, відкриваючи доступ до сучасних технологій через механізм солідарних гарантій.

Практична цінність статті полягає у розробці рекомендацій щодо оптимізації фінансових потоків суб'єктів господарювання, що дозволяє зміцнити їхню фінансову стійкість та забезпечити безперервність сільськогосподарського виробництва в умовах обмеженого доступу до класичного кредитування під час повоєнного відновлення.

Abstract

The article substantiates the use of leasing as an effective tool for modernizing the machinery fleet of agricultural enterprises without significant withdrawal of working capital, which contributes to maintaining their liquidity and solvency. The study is based on a complex of general scientific methods and analytical techniques that allow for a comprehensive examination of the problem. The algorithm for the joint distribution of financial losses in the agricultural sector under martial law conditions is analyzed. The mechanism of transforming the lessee's classical liability into a multi-level protection system, where the primary burden of losses is shifted to state and international institutions, is revealed. The advantages of leasing new energy-efficient assets as a key factor for long-term sustainability compared to purchasing used machinery are researched. The focus is placed on the economic effect of reducing the operating costs of agricultural enterprises and access to affordable financing under the "Affordable Loans 5-7-9%" program. It is substantiated that the use of modern leasing tools ensures higher capital protection and technological competitiveness of agricultural enterprises, minimizing the risks of unforeseen costs inherent in martial law conditions.

The expediency of transitioning from retrospective methods of creditworthiness assessment to predictive scoring models relevant for post-war economic recovery is revealed. The mechanisms of group (cooperative) leasing as a tool for strengthening the financial stability of small and medium-sized agricultural enterprises have

been improved. A model of joint and several liability is proposed, which allows small-scale agricultural entities to diversify credit risks and gain access to high-performance, energy-efficient machinery. It is proven that cooperative leasing ensures maximum asset productivity and production cycle stability, transforming the individual constraints of small farms into collective financial security. The scientific novelty of the study lies in the comprehensive substantiation of the role of leasing as a strategic tool for stabilizing the financial condition of agricultural enterprises in the specific conditions of post-war recovery.

References:

1. Andros, S. V. (2025). Economic and organizational basis for the development of leasing as an innovative tool for financing and credit security of agricultural business entities. *Economics: Time Realities*, 2 (78), 19–29. <https://doi.org/10.15276/ETR.02.2025.2>
2. Mkhitarian, A. (2021). Leasing as an effective tool for agricultural financing: Within the example of Armenia. *Bulletin*, 206 (3), 81–91. <https://doi.org/10.32417/1997-4868-2021-206-03-81-91>
3. Andros, S. V. (2024). Leasing as an effective financial instrument for the development of agricultural business entities. *Economics: Time Realities*, 4 (74), 111–122. <https://doi.org/10.15276/ETR.04.2024.12>
4. Katchova, A. L. (2012). [Review of the book *Financial management in agriculture* (7th ed.), by P. J. Barry & P. N. Ellinger]. *Agribusiness*, 28 (2), 239–240.
5. Ciaian, P., Kancs, d'A., Swinnen, J., Van Herck, K., & Vranken, L. (2012). Rental market regulations for agricultural land in EU member states and candidate countries (Factor Markets Working Paper No. 117). Centre for European Policy Studies.
6. Vavrek, R., Kravčáková Vozárová, I., & Kotulič, R. (2021). Evaluating the financial health of agricultural enterprises in the conditions of the Slovak Republic using bankruptcy models. *Agriculture*, 11 (3), Article 242. <https://doi.org/10.3390/agriculture11030242>
7. Loughrey, J., & Geoghegan, C. (2024). Learning from agricultural land market regulation policies in EU member states. *The Economic and Social Review*, 55 (2), 245–271.
8. Si, R., Lu, Q., & Aziz, N. (2021). Does the stability of farmland rental contract and conservation tillage adoption improve family welfare? Empirical insights from Zhangye, China. *Land Use Policy*, 107, Article 105486. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105486>
9. Bradfield, T., Butler, R., Dillon, E. J., Hennessy, T., & Loughrey, J. (2023). The impact of long-term land leases on farm investment: Evidence from the Irish dairy sector. *Land Use Policy*, 126, Article 106553. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2023.106553>
10. Onofri, L., Trestini, S., Mamine, F., & Loughrey, J. (2023). Correction: Understanding agricultural land leasing in Ireland: A transaction cost approach. *Agricultural and Food Economics*, 11 (1), 1–10. <https://doi.org/10.1186/s40100-023-00261-y>
11. Linke, H.-J., & Popov, A. (2025). Reorganization of agricultural land leases as a tool for sustainable land use: Comparative insights from Ukraine and Germany. *Land*, 14 (11), Article 2261. <https://doi.org/10.3390/land14112261>
12. Georgieva, V., Blagoeva, N., & Dimova, D. (2025). Comprehensive analysis of assets in agricultural holdings: Structure, impact on financial condition and subsidy effects. *Scientific Papers Series Management Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*, 25 (1), 399–408.
13. Aimurzina, B., et al. (2019). Leasing and insurance mechanism in sustainable agricultural development. *Journal of Environmental Management and Tourism*, 9 (6), 1342–1350. [https://doi.org/10.14505/jemt.v9.6\(30\).24](https://doi.org/10.14505/jemt.v9.6(30).24)
14. Richardson, J. W., Lemieux, C. M., & Nixon, C. J. (1983). Entry into farming: The effects of leasing and leverage on firm survival. *Southern Journal of Agricultural Economics*, 15 (2), 139–145. <https://doi.org/10.1017/S008130520001637X>
15. Klinefelter, D. (2000). [Review of the book *Financial management in agriculture* (6th ed.), by P. J. Barry, P. N. Ellinger, J. A. Hopkin, & C. B. Baker]. *American Journal of Agricultural Economics*, 82 (4), 1052–1053.
16. Klerkx, L., Van Mierlo, B. Ch., & Leeuwis, C. (2012). The evolution of the agricultural innovation system: From equipment leasing to 'As-a-Service' models. In *Farming systems research into the 21st century: The new dynamic* (pp. 457–483). Springer Netherlands. https://doi.org/10.1007/978-94-007-4503-2_20
17. Gorgan, M., & Hartvigsen, M. (2022). Development of agricultural land markets in countries in Eastern Europe and Central Asia. *Land Use Policy*, 120, Article 106257. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2022.106257>
18. Putra, O. P., & Khaddafi, M. (2024). The impact of capital lease implementation on corporate financial statements: Theoretical analysis and case studies. *Advances in Social Humanities Research*, 2 (8), 1030–1035. <https://doi.org/10.46799/adv.v2i8.268>

19. Verkhovna Rada of Ukraine. (2025, December 3). Law No. 4695-IX: On the state budget of Ukraine for 2026. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4695-20#Text>
20. American-Ukrainian Investment Recovery Fund. (n.d.). Attracting investments for the reconstruction and development of Ukraine. <https://urifinvest.com/>
21. Verkhovna Rada of Ukraine. (2022, March 24). Law No. 2154-IX: On financial mechanisms for stimulating export activities (as amended by Law No. 4622-IX of October 8, 2025). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1792-19#Text>
22. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024, December 30). Draft law No. 12372: On the system of war risk insurance. <https://www.kmu.gov.ua/bills/proekt-zakonu-pro-systemu-strakhuvannia-voyennykh-ryzykiv>
23. Verkhovna Rada of Ukraine. (2021, February 4). Law No. 1201-IX: On financial leasing (as amended by Law No. 1953-IX of January 1, 2024). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>
24. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2025, December 31). Resolution No. 1789: On amendments to the procedure for providing state support for agricultural product insurance. <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-poriadku-nadannia-derzhavnoi-pidtrymky-strakhuvannia-s1789311225>
25. National Bank of Ukraine. (n.d.). Insurance. <https://bank.gov.ua/ua/supervision/regulation-nonbank-fs-market/insurance>
26. Ukrainian Chamber of Commerce and Industry. (n.d.). Certification of force majeure circumstances. <https://ucci.org.ua/services/zasvidchennia-fors-mazhornikh-obstavin>
27. Interfax-Ukraine. (n.d.). EBRD provides OTP Leasing with a loan in national currency of up to EUR 20 million to support SMEs. <https://interfax.com.ua/news/economic/1134436.html>
28. Ministry of Finance of Ukraine. (2025, December 16). Support for farmers in the 2026 budget: Production recovery, demining and farming development. https://www.mof.gov.ua/uk/news/pidtrimka_agrariiv_u_biudzheti-2026_vidnovlennia_virobnitstva_rozminuvannia_ta_rozvitok_fermerstva-5488
29. LIGA360. (n.d.). Simplified re-registration of vehicles under a financial leasing agreement. <https://ips.ligazakon.net/lawnews/doc/NZ260044-sproshcheno-perereyestratsiyu-transportnykh-zasobiv-za-dohovorom-finansovoho-lizynhu>

Посилання на статтю:

Андрос С.В. Лізинг як фактор фінансової стійкості суб'єктів аграрного бізнесу в умовах повоєнного відновлення економіки / С.В. Андрос // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2026. – № 2 (36). – С. 5-16. – Режим доступу: <https://ejop.economics.net.ua/ejopu/2026/No2/5.pdf>. <https://doi.org/10.15276/EJ.02.2026.1>. <https://zenodo.org/records/20672752>.

Reference a Journal Article:

Andros S.V. Leasing as a Factor of Financial Stability of Agricultural Business Entities in the Context of Post-War Economic Recovery / S.V. Andros // Economic journal Odessa polytechnic university. – 2026. – № 2 (36). – P. 5-16. – Retrieved from: <https://ejop.economics.net.ua/ejopu/2026/No2/5.pdf>. <https://doi.org/10.15276/EJ.02.2026.1>. <https://zenodo.org/records/20672752>.

This is an open access journal and all published articles are licensed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0)